

4. állomás

Madárlesen

A múlt század első évtizedeiben a Kolon-tó nyílt vízfelületei drasztikusan csökkentek, szegényedett az élőhely, s így csökkent a fajok száma is /fajdiverzitás/. Ezért szükségessé vált sekély és mély vízfelületek kialakítása.

A mesterségesen kialakított 6,3 ha-os 1,4 m mélységű nyílt vízen úszó hínárnövényzet, tündérrózsza társulás alakult ki. A nyílt vízi madármegfigyelőhelyen hosszabb időt eltöltve gyönyörködhetünk a terület jellemző madaraiban. A nád sűrűjében élők, azonban legtöbbször csak hangjukkal jelzik jelenlétüket.

A nádírigó /*Acrocephalus arundinaceus*/ legszebben májusban énekel. Hangja erőteljes "kara-kara-ki-ki-ki". Életmódja nem olyan rejtett, mint a nádiposztáké, gyakran kiül nádszálak, bokrok tetejére. Áprilistól októberig figyelhetjük meg a nádiposztákat is. A cserregő nádiposztá /*Acrocephalus scirpaceus*/ cserregő énekét nappal és éjjel egyaránt hallatja. Hangja a nádírigóéra emlékeztet, de annál halkabb és dallamosabb. A fülemülesítke /*Luscinola melanopogon*/ fülemülehez hasonló énekével márciustól novemberig hívja fel magára a figyelmet.

Türelmesen, csendben várakozva a bőjti réce /*Anas querquedula*/ és a kisvöcsök /*Podiceps ruficollis*/ is megfigyelhető a vízen. A guvat /*Rallus aquaticus*/ megpillantásához nagy türelemre van szükség, malacvisításra emlékeztető hangja viszont egész évben hallható. A bölömbikát /*Botaurus stelláris*/ is nehéz megpillantani, de mély, bűgő, kéttagú bömbölése néha kilométer távolságra is elhallatszik. A törpegém /*Ixobrychus minutus*/ gyakran egy nádszálon kapaszkodva lesből, hirtelen csőrívágással fogja el táplálékállatait. A sűrű nádasba készíti fészket a nyári lúd /*Anser anser*/.

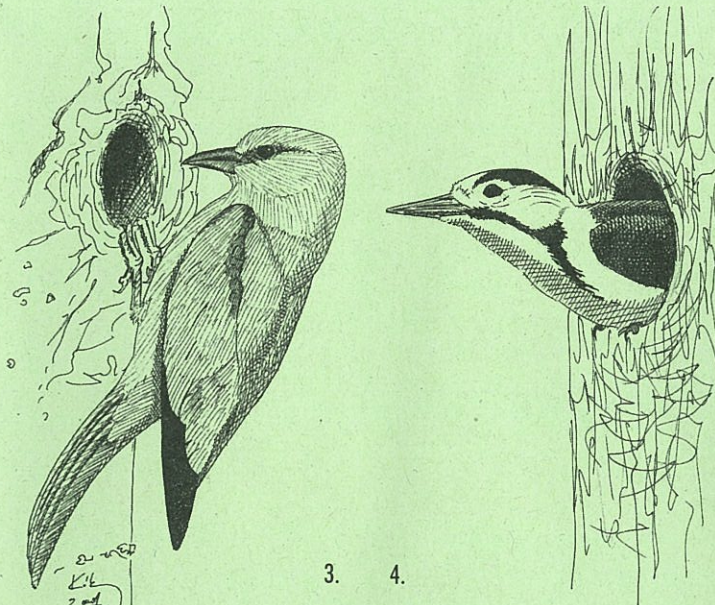
Télire más fajoknak nyújt védelmet és táplálékot a nádas. A hajtások mentén legtöbbször a kék cinégét /*Parus caeruleus*/, barkóscinégét /*Panurus biarmicus*/, függőcinégét /*Remiz pendulinus*/ és a nádi sármányt /*Emberiza schoeniclus*/ találjuk, amint a levélhüvelyek alól, a hajtásokból gubacsokból szedegetik ki a rovarokat.

5. állomás

Odúbemutató

Napjaink erdőgazdálkodásának jellemzője, hogy az erdőt alapvetően gazdasági haszonterületként kezelik, nem hagyják megöregedni a fákat. Pedig sok rovar, madár és denevérfaj számára fontosak a korhadó odvas fák nyújtotta bűvőhelyek. Ezért a természetvédelmi területeken, ahol nem a gazdasági célok az elsődlegesek, a kidőlt, korhadó fák szerves részét képezik az erdőnek. Az odvas fák hiányát részben pótolni lehet mesterséges odúkkal, melyeket egyes odúköltő madarak illetve denevérek szívesen elfoglalnak.

A Kolon-tó környéki utakon, erdőfoltok, bokrosok környékén megleshetjük áprilistól októberig egyik legszínesebb madarunkat, a (3.)szalakótát /*Coracias garrulus*/, mely drótokon, boglyákon és nádkúpokon ülve kémleli a gyepet. Az erdők állandó és leggyakoribb harkályféléje a (4.)nagy fakopáncs /*Dendrocopus major*/.

3. 4.

6. állomás

Mozgás a nádas felett

A kilátóról a hatalmas összefüggő sásfoltokkal tarkított nádas tűnik a szemünk elé. A nád egyeduralmát a rekettyefűz /*Salix cinerea*/ bokrai törik meg. Kisebb mesterséges vízfelületek, hajdani tőzgebányák, csatornák szakítják meg az összefüggő növényzetet. Ezek adnak otthont a fehér tündérrózsának /*Nymphaea alba*/ és a kolokánnak /*Stratoides alloides*/. Északról dél felé zombékosok /*Caricetum elatae*/ képeznek átmenetet az alacsonyabb és a magasabb térszínek között. Délre és keletre kiszáradó lápréteket, kaszálóréteket, a nedvesebb élőhelyeken mocsárréteket látunk.

A nádasban a hazánkban költő összes gémfaj megtalálja életfeltételeit. A szürke gém /*Ardea cinerea*/ a nádasban lévő bokorcsoportokon fészkel, nappal gyakran a környező réteken szedeget. A hófehér nagy kócsag /*Egretta alba*/ a nádasban, bokrokon fészkel. A szürke gémmel együtt enyhébb teleken is megfigyelhetők. A kis kócsag /*Egretta garzetta*/ nemcsak méretében különbözik a nagy kócsagtól, de fején 2-3 fehér hosszú díszollat is visel. A vörös gém /*Ardea purpurea*/ nyaka gesztenyebarna, sötétebb, mint a szürke gém. Az üstökös /*Ardeola ralloides*/ tollazata halványsárga, a Kolon-tó értékes fészkelő gémeje. Leggyakoribb gémféle a bakcsó /*Nycticorax nycticorax*/, melyek estefelé csoportosan indulnak táplálkozni. A hosszú kanál formájú csőréről könnyen felismerhetjük a kanalgémet, mely nevével ellentétben nem a gémfélék közé tartozik. /*Platalea leucorodia*/. Táplálékát sekély vízben, csőrét a víz alá merítve, ide-oda járkálva keresi. Röptében jól meg-

különböztethető a nagy kócsagtól, mert attól eltérően nyújtott nyakkal repül.

A nádas felett imbolygva repülő ragadozómadarak a rétihéja /*Circus aeruginosus*/ különleges nászrepülésében áprilisban gyönyörködhetünk. Madarakra, madárfiókára vadászik, más madarak tojásait kiissza a fészkekből. Nyár végén az egereket, pockokat is elkapja, szükség esetén békákat is eszik. A kisebb testű kabasólyom /*Falco subbuteo*/ szitakötőkre vadászik a nádas felett, de a nádasban éjszakázó fecskeket is elkapja.

A fokozottan védett kerescsólyom /*Falco cherrug*/ igen ritka, olykor-olykor láthatjuk a nádasban lévő fákon pihenni.

Hatalmas csapatokban figyelhetjük meg a seregélyeket /*Sturnus vulgaris*/, melyek a nádasban éjszakáznak.

7. állomás

Telepített erdők

A tómeder déli harmadában egy, az 1930-as években telepített, tájidegen fajajokból álló erdő maradványait találjuk. Az akkor száraz tómederbe ültetett fák jelentős része mára már kiszáradt, és átadta helyét a meder visszatelepülő természetes vegetációjának. A tó nyugati oldalán fekete fenyő és akácültvények vannak. A tájidegen fajajok betelepítését szerencsére mára felváltotta a honos fajok telepítése.

A mesterséges ültvények nem tekinthetők erdőnek, hiszen fajszegények, és azonos életkorú fák alkotják. Mivel általában nem őshonos fajajokból állnak, ezért ezek gyakran megváltoztatják a talaj minőségét, cserjeszintjük nincs, az aljnövényzet megváltozik, elszegényedik, a gyomfajok válnak uralkodóvá. A Bikatorok homokbuckavidék természetes társulásait az előrenyomuló akácserjak és egy behurcolt gyomnövényfaj, a selyemkóró veszélyezteti.

8. állomás

Vizek parányai

A sekély vizű Kolon-tóban is sokféle apró növény- és állatfaj talál megfelelő élőhelyet. A vízi és a parti növényzet víz alatti erdőkre hasonlítanak, melyek bűvő- és táplálkozóhelyeket biztosítanak az állatoknak. Sok itt élő szervezet kicsi és törékeny, némelyikük csak mikroszkóppal látható, de fontos alapját képezik a Kolon-tó táplálékhálózatának.

Ezen a helyen jó lehetőség nyílik a szabad szemmel is jól látható élőlények megfigyelésére. A vízirovarlárvák egy része ragadozó, egyes fajok algákkal táplálkoznak, néhányuk magasabbrendű növényeket fogyaszt. Jelentős részük detrituszt eszik, elhalt szerves anyag törmelékét.

A kellemetlenkedő mocsári szúnyog az embert még nappal is gyötri. A nőstény szúnyogok petéiket a víz felszínére helyezik, a gyorsan fejlődő (5.)lárvák a baktériumokat, algákat szűrik ki a vízből. Oxigént a levegőből vesznek fel. A leggyorsabb